

García de Gomar: "Hi ha públic que encara té por de obres del segle XX"

original

Podem finalment afirmar amb alegria que Plató expulsaria Víctor García de Gomar de la polis, en un temps en què l'art ja no és perillós. El director artístic del Liceu posa de manifest la seva potència creadora, tan abassegadora que, amb un discurs profund i ple de referències extramusicals, ens ha convençut que tot encaixa com un rellotge amb el que ell vol expressar. Com afirmàvem a l'article [Cel i Terra a les grans programacions catalanes](#), "després del positivisme de Scheppelmann i Guasch, [García de Gomar proposa] un centre d'arts idealista, ple de bones intencions i amb un component corinti irrenunciable que, precisament ara, no ens molesta gens, després d'una època tan espartana". Després de plantar tantes llavors a l'Hivernacle del Palau que avui ja estan florint a l'escenari modernista, Víctor García de Gomar obre el colisseu com un meló i espem la seva carnositat per extreure'n el suc més refrescant, preparat per a maridar-se amb qualsevol vianda cuinada des del Renaixement fins avui per cuiners que coneixen els ingredients de totes les arts: des de l'òpera fins a la poesia, l'art visual o la filosofia. En el seu **Liceu de les Arts**, el director artístic posa l'home al centre per captar els neguits més profunds de l'existència, que només poden trobar resposta en l'art i des de l'art, que mai pot ser només entreteniment, sinó un espai de reflexió i d'estimulació intel·lectual per fer-nos revivre la catarsi com a societat, en un món on som tan indefensos i innocents enfront les manipulacions que ens determinen el dia a dia. Les diverses capes del discurs ens fan pensar en allò que havia exclamat Schönberg amb el "Ich möchte zu viel zu sagen". Certament, de Gomar "voldria dir massa coses" i efectivament les diu en una proposta que ens estimula tant per la voluntat de posar el focus en el segle XX i mostrar-ne les diverses cares com per esmenar certs oblits històrics, sempre amb la mirada crítica que fomenta la reflexió i amb la voluntat de trencar la quarta paret que encara s'imposa entre el creador i el públic d'avui.

Víctor García de Gomar

Aquesta és la riquesa de la proposta -comenta Víctor García de Gomar. Que els altres li adjudiquin més continguts dels que fins i tot estan plantejats, ja que, com a creació, la programació té tantes capes de lectura que passa, a més, per diverses mirades d'un públic final divers. D'una banda, es pot esprémer la part lúdica i d'entreteniment, basada en l'interès pels títols, però també es pot llegir com una revisió del cànon del segle XX, "especialitat del nostre director titular". Des d'un marc més conceptual, hi ha un qüestionament dels supòsits: "què és el que han decidit per nosaltres que és un teatre d'òpera. Podem transcendir els

límits? Qüestionar-los i generar preguntes?". **El que vull propiciar és que des de l'escenari es puguin plantejar quins són els problemes de la societat avui.** Quan vols que un projecte cali d'una manera especial o bé cerques la diferenciació o bé incideixes en la qualitat. De qualitat que sempre n'ha tingut el Liceu, tot i que ha estat més difícil d'aconseguir darrerament, a causa dels pocs mitjans amb què es disposava. Sobre la diferenciació, hem de pensar que **una institució cultural ha de ser més complexa i anar més enllà pel qual va estar creada.** Busco la diferenciació per fer allò que projectes com les temporades artístiques es nodreixin d'altres veus, com les de poetes o artistes visuals que ajudin a amplificar l'experiència de l'espectador. Però, alhora, volem satisfer aquell qui vol escoltar *Tosca* perquè l'ha sentit a la tele en els anuncis. Hi ha una multicapa de significats sobreposats.

El que vull propiciar és que des de l'escenari es puguin plantejar quins són els problemes de la societat avui

I, malgrat tot l'esforç a nivell conceptual, hi ha liceistes de tota la vida es queden amb el missatge del Mozart 4 - Wagner 0.

En plena pandèmia no podem permetre fer un Wagner que, a més no estava conceptualitzat, quan fer una de les seves òperes suposa 700.000 euros negatius cada vegada que el programes. I, de fet, comptant temporades absolutes, només n'hi havia una sense Wagner i era, precisament, la 21-22. Cal recordar que *Lohengrin* i *Tänhauser* es van haver d'anul·lar. Ara presentem quatre títols que tensen molt les coses: *Ariadne auf Naxos* de Strauss, *Wozzeck* de Berg, *War Requiem*, de Britten, i *Pelleás et Mélisande* de Debussy. De tota manera, podem pensar que **El Paradís no és complert sense Wagner.** Jo afegeixo que també falta Puccini, ja que si fas una enquesta a peu de carrer et trobes moltes tietes de l'Eixample troben molt més a faltar un Puccini o un segon Verdi que Wagner, tot i que **els wagnerians són molt sorollosos**, mentre que les tietes són més invisibles. Els diversos elements de la temporada estan tots analitzats.

Una institució cultural ha d'anar més enllà pel qual va estar creada

S'ha percebut fins i tot com un punt de provocació.

Una provocació és fer-ho a la franja de Gaza. No fer Wagner no és una provocació.

Caldria un exercici de contextualització global per arribar a tots els matisos i no quedar-se amb el titular.

No podem programar per als del 4 a 0 o els de "la versió del 54". Aquesta temporada que encetarem presenta quatre obres del segle XX que expliquen el segle des de quatre estètiques, visions morals i enfocaments territorials diferents. Strauss, Berg, Britten i Debussy són quatre veus complementàries i, a més, posem en valor que estiguin tan diferenciades a nivell temàtic: des de l'amor al maltractament de la mà de poetes com Maeterlinck o Hoffmannstahl. És una revisió que esdevé, sempre, una visió parcial del segle XX. Finalment, el que presentem són obres que fa més de 100 anys que estan escrites, i per això cal tractar-les com a clàssics. Tanmateix, **hi ha públic que encara els té por** i, per tant, hem d'anar normalitzant aquest repertori. De tota manera, si haguéssim presentat les dues temporades del 175è aniversari de cop, es veuria el balanç complet. A més, cal tenir en compte que quan jo entro aquí hi havia alguns títols o veus ja tancats. Quan pedales en aquest ofici de la direcció artística veus que l'equilibri hi ha cops que no s'aprecia, quan en realitat hi ha carències que després vénen compensades.

Crec que no es tracta precisament de carències, són visions. I, com deies, les visions són parcials sempre.

Al final l'usuari que ho percep com una carència perquè té un punt de vista totalment subjectiu respecte la feina del programador. **Es pensa que som lliures davant d'un full en blanc, i mai ets lliure del tot.** Si hagués d'escollir seguint els meus gustos personals, en aquest moment vital, hagués fet algun Monteverdi més, molt més repertori rus... Tot plegat es resumeix, finalment, en escollir una opció sobre 9 títols, condicionats sovint per una veu, un director o una escenografia. I és tan emocionant explicar el projecte com rebre les reaccions dels mozartians, els wagnerians... Crec que és molt interessant que es generi el debat, i fins i tot és divertit

copsar el sentit dramatitzant de certes respostes.

Es pensa que els directors artístics creem davant un full en blanc

Portem 40 anys de mozartianisme sense profunditat, un efecte rebot d'un segle d'oblit mozartia bastant rellevant en el món operístic a Catalunya. Cal posar les coses a lloc amb el geni salzburguès?

Cal una recuperació de la figura de Mozart correctament contextualitzada perquè, certament, portem molts anys amb deures a recuperar. Hi ha títols que al Liceu no es van estrenar fins als anys 50. Vam entrar molt tard amb Mozart i sembla que es pugui tractar superficialment quan en el fons hi ha molta profunditat musical i uns efectes emocionals molt ben dibuixats.

Victor Garcia de Gomar, director artistic del Gran Teatre del Liceu.

L'art és l'única disciplina on és possible dir Sí i No a la vegada

L'article que vaig escriure sobre la programació del Liceu que va presentar parlava de la teva voluntat de retorn a l'home universal, situant l'home al centre. L'home és la mesura de totes les coses, i sobre tu, escrivia: *En el fresc renaixentista [de Rafael], la figura de Gomar es podria situar entre la d'Homer i la del propi Sanzio: per una banda, és un relator de grans històries èpiques i, per l'altra, un uomo universale amb un Jo creador apol·lini que ha de controlar les bacants de Dionissos. Què en penses?*

Has fet una anàlisi que transcendeix el credo plantejat, vas a l'essència de la personalitat, i em plau. La situació de l'home com a centre de tots els vèrtex dels interessos en conflicte neix en el debat intern de la meua pròpia persona i, per tant, s'estira cap a la proposta. Hi ha una aspiració de transcendència i, per tant, **mirem d'anar cap al Cel però amb un punt de connexió amb la Terra perquè ens adrecem als mortals**. Es tracta de **mirar de projectar l'òpera i l'art per intentar organitzar millor la societat. L'art és l'única disciplina capaç de transcendir el món cartesià del Sí i del No, del Blanc i del Negre i del gris a la vegada, que ho admet tot. Cal deixar**

que els artistes siguin els profetes de la nostra societat, aquells que puguin il·luminar el present i predir el futur *avant la lettre* i que, sense ser-ne conscients, expliquen cap on anirà la societat. Aquesta és la meva gran fascinació. Cal que siguin ells qui, des de l'escenari, ens facin reflexionar i ens provoquin la catarsi. Els artistes tenen la gran oportunitat de ser aquests líders que abanderan la societat. El que dic no és una entelèquia, sinó un pensament consubstancial a la meva persona. Cal que repensem l'humà des dels muntatges, des de les reflexions i des de l'estètica. L'única persona que per a mi aconsegueix transcendir avui tot el marc operístic per explicar el gènere més enllà, com una cerimònia estètica, és **Romeo Castellucci**. Transcendeix completament el marc conceptual per qüestionar tots els supòsits i els consensos que hem fet. És un filòsof i un arquitecte que ho replanteja tot, qui proposa el gran repte de reexplicar què és l'òpera. Per a mi és qui ja ha vençut, qui ha guanyat, i a mi m'ha conquerit. Crec que ara hem de fer aquest exercici extensiu i democratitzar-lo per tal que el públic pugui abraçar aquest concepte que encara no està present a les properes temporades però la il·lusió és, en un futur, poder presentar aquesta nova categoria d'artista que ja ha vençut els extrems de la pròpia lírica.

Els artistes són els profetes que poden il·luminar el present i predir el futur

Més enllà del concepte de democratització, la resta són elements presents des de Plató fins Schopenhauer. I això pren més sentit que mai en la música més contemporània.

Té el mateix mal en el compte de resultats que té Wagner. La nova creació tensa molt les coses perquè hi ha un públic que encara n'és molt resistent. I en un moment en què estem sortint de la pandèmia, era demanar massa a una programació i a un pressupost que ha de quadrar. Era un dels sacrificis que s'havien de fer. Vencent aquestes limitacions que estan admeses, i malgrat la potència que tindrà enguany el segle XX, calia veure com organitzar bé la nova creació. Mai posarem el comptador a 0 ni ens reconciliarem amb una sèrie de creadors per a qui ja arribem tard. El que era important era respondre "com presentem un nou títol a la sala gran amb totes les garanties per al creador i al públic?", sobretot des de l'òptica d'uns recursos públics limitats. Guinjoan o Casablanca, a qui respecto i estimo, són dos creadors internacionals importantíssims per al nostre país que han tingut la seva oportunitat de fer un títol molt ambiciós sense tenir una experiència prèvia amb el gènere, i la resposta del públic va ser distant. Per això ara proposem fer microòperes de 30 minuts sobre les quals, amb una mirada a 3 o 4 anys vista, se'n pugui analitzar l'èxit i així poder encarregar una òpera de cambra de 60 a 90 min. Amb una mirada retrospectiva podrem acordar de forma consensuada -la crítica, el públic, la societat, el Liceu- qui mereix l'oportunitat de fer una òpera de gran format a la sala gran. Com que ja hem passat per aquí abans ens cal una recepta prou sòlida i ambiciosa, un acompanyament que faci que els compositors se sentin segurs i nosaltres puguem tenir alguna garantia. Es tracta d'evitar llençar el compositor als cocodrils a partir de fer un exercici de prova i error que pot esdevenir tant un èxit com un fracàs, o potser parcialment les dues coses. Ara, obert el debat, hi ha una resposta articulada.

Cal que l'art ens torni a fer pensar des de l'emoció

Quins ingredients hauria de tenir una proposta artística que ens digui coses avui?

Crec que en el moment de la història en el qual estem qualsevol proposta ha de tenir en compte aquell qui l'escolta. **Hi ha d'haver una reconciliació amb la quarta paret.** En les darreres dècades s'ha dut a terme una investigació molt valuosa que, tanmateix, no ha tingut en compte qui escolta, i això ens ha dut a polítiques de gratuïtat per fomentar l'assistència i ni tan sols això ha funcionat. Cal reconciliar aquests mons. Dels llenguatges que estan sortint ara, és especialment interessant veure un Jörg Widmann a centreeuropa que està incorporant l'emoció a la creació, ja no tant la bellesa. L'emoció és imprescindible perquè l'òpera és un gènere que toca dins nostre i si no produeix res vol dir que és innocu, que és un exercici d'investigació experimental intel·lectual que no produeix cap transformació en l'estómac i el cor. Cal tornar a fer convergir els dos mons, **que l'art ens faci pensar des de l'emoció.** La transformació només és apel·lable des de l'emoció, no només de l'intel·lecte. Sinó, t'estàs quedant només amb una part de l'exercici. Hi ha d'haver un esforç.

Ens hem de reconciliar amb la quarta paret

Com es trasllada a la programació, tot plegat?

En aquesta temporada que presentem -i les que vindran- ningú pot pensar que només hi pot trobar la part d'entreteniment, que també la tindrà, però necessàriament es posaran uns debats a sobre l'escenari que requereixen un exercici intel·lectual innegable, especialment quan presents el segle XX, encara que, en essència, tot són clàssics canònics presentats amb muntatges ambiciosos. L'important és que es genera un gran espai de modernitat que cal que la gent acabi d'omplir amb la reflexió. Que se l'emporti cap a casa i de camí hi reflexioni, i fins i tot que el persegueixi durant uns dies. Un *Wozzeck* no pot deixar indiferent ningú, et deixa desolat. Però fins i tot en *Norma* hi ha el debat del fanatisme religiós. Són qüestions que et fixen al seient per preguntar: "què hem fet amb l'home?". Quin abús s'ha fet a partir de certs recursos i palanques tals com la religió, l'autoritarisme o el poder, ja sigui amb el soldat *Wozzeck* respecte una autoritat militar o amb *Norma* respecte una autoritat religiosa. Aquest és, finalment, el debat que ens interessa. El que ens planteja la capacitat que tenim de ser manipulats. L'home nu és un ens molt indefens davant d'això, i s'hi enfronta de forma molt innocent.

-

Participa en sortejos setmanals i guanya llibres

-

Rep la revista anual en paper

-

Accedeix a la Biblioteca del Núvol

-

Aconsegueix descomptes culturals

Subscriu-t'hi ara!